

CSENDER LEVENTE

Egyszer majd el kell mondani...

Ha a kisfiam rákérdez, hogy nagypapa hol van, akkor hogyan magyarázom el, hogy ő is... Azért nincs köztünk, mert..., és meg kell majd mondani neki, hogy..., akkor milyen mesét találok ki? Egy ideig elhiszi, hogy fent lakik az égben, onnan vigyáz ránk, meg ilyenek, de aztán meg kell neki mondani az igazságot. Azt pedig letuszkoltam valamikor jó mélyre, s nem foglalkoztam vele, de tudom, hogy ott van, azt is, hogy ki fog jönni. Úgy csinállok, mintha nem befolyásolná a mindennapjaimat, mintha nem irányítaná minden lépésem. Mintha nem érezném most is, amikor az ablakon át az utcát bámulom: túloldalán drogosok hívják a futárt az utcai fülkéből, és várják a kapualjban az anyagot. A sapkás, napszemüveges gyerek idegesen nyújtogatja a nyakát és nézi az érkező autót, néha szól a másikhoz valamit, de inkább csak néz a függők idegességével, és rángatózik. A százéves bérház legfelső emeletén a playboy-nuszis függöny mögött filmet forgatnak, néha kiszellőztetnek, kihajol egy-egy lengén öltözött nő vagy éppen férfi, máskor a függönyön át csak a sziluettjük látszik. Olyankor az osztályban az összes gyerek tekintete az ablakra szegeződik, kuncogni, sugdolózni kezdenek, és akkor véget is ér az óra, akkor beül fejükbe a látvány, és nem érdekli őket többé Ady szerelmi lírája.

Ülök a könyvtárban, munkahelyi sziget. A kedd a fegyelmi tárgyalások napja. Ilyenkor sokáig bent vagyok. Felmegyek, ha érintett valamelyik gyerek az osztályomból. Cigaretta, fű, lógás, ezek a sláger-témák. Ha végeztem, visszatérek a helyemre. A könyvtárban délután ritkán nyitják rám az ajtót, de most egy anyukát várok a lányával. A fegyelmi tárgyaláson én is ott voltam, de velük még külön akart beszélni az igazgatónő, amihez rám nem volt szükség. Addig lementem a helyemre. Az anyuka óvatosan nyitja ki az ajtót, mintha nem tudná, mi van mögötte. Két széket odahúzó az asztalomhoz. Leülünk egymással szemben. Anya, lánya és az osztályfőnök. Tudom, hogy a lány gyűlöl engem, nem beszél hozzám, én egy idegen vagyok a szemében, aki nem tud róla semmit, csak baszogatja, követelőzik, én vagyok neki a köcsög, aki év elején beszólgattam, hogy hol a felszerelés, miért nem jár be ren-

desen, miért nem kezd el tanulni, miért alszik órán – anélkül, hogy bármit tudtam volna róla. Minden az arcára van írva.

Elmondom nekik, hogy sajnálom az egészet, de vannak nekem is kötelességeim, „be” kell védenem magam, kell jelezzem „felfelé” a lány mulasztásait. Én csak egy babszem vagyok a főzelékben, nekem se hiányzik az egész cirkusz, de meg kellett lépnem, mert különben engem vesznek elő, ha bármi történik a gyerekekkel. Én nem akartam, hogy megvonják a családi pótlékot, ez már a jegyző hatásköre, értsék meg. Nem értem el az anyát a megadott számon, a levelek sorra visszajöttek, ezért van ez az egész.

Az anyuka mosolyogva hallgat, néz a nagy szemével. Fiatalos, nem látszik rajta, hogy hat gyermeket szült.

– Most voltam öngyilkos – kezdi a monológot valahonnan egészen messziről –, háromszor élesztettek újra, egyszer a lakásban, egyszer a mentőben, egyszer a kórházban. De minek? Az anyósom, aki ezer évben egyszer jön föl, benézett és megtalálta dobozokat. Nyolcvan andaxint vettem be. Aludni akartam, nagyon fáradt voltam. Állandó éjszakás vagyok, nappal szülői értekezletek, valamelyik gyerekért állandóan rohanni kell, az apjuk nem csinál semmit. Húszéves kora óta rokkant, tavalyig még eljárt takarítani velem, de egy éve azt mondta, hogy ő ennyi pénzért nem. És akkor én? Maradtam egyedül családfenntartó. Havi hatvanötezerért, minden éjjel, hétvége sincs. Irodaházakat takarítunk. Én csinálom, mert nem akarom, hogy hajléktalanok legyünk. Kifizetem a számlákat, és vége. A gyerekek ösztöndíját is elveszem, de így se tudok mindennap kenyeret adni nekik. Ez letaglóz. Ha előre nézek húsz évre, azt látom, hogy nyomorognak, mint én. Kár volt megszülni őket... Az apjuk soha nem segített, az égőcserétől a motorjavításig mindent én csináltam. Egész nap csak olvas, még maga körül sem takarít ki. Ilyen volt mindig. Amúgy jól megvagyunk, harminc éve élünk együtt, nincs semmi baj, mindig én vittem fel a babakocsikat a harmadikra. Volt, hogy hármat cipeltem egyszerre, mert egymás után jöttek a gyerekek. Ma nem szülnék egyet se. Amikor elkezdtük, még utaltak ki lakást, de jött a rendszerváltás, és vége volt. Harminc négyzetméteren laktunk nyolcan. Kijött egy pali az önkormányzattól, meglátta, hogy élünk, megsajnálta. Azt mondta, ha aznap átköltözünk, adja a kulcsot. Költöztünk. Hatvanöt négyzetméterre.

Ma is ott lakunk. Nem fűtünk, tizennégy fok van. Kabátban alszom a gyerekek szobájában. Az hideg, de legalább csendes... az egyik gyerek süket, és egyik szemére vak. Egymillió-nyolcszáz ezer van a fülében. Ha betölti a tizennyolcat, tíz százalékát ki kell fizetni. Miből? Elment a gyerek diákmunkára, de azt mondták, hogy tizenhat éves koráig nem dolgozhat. Nyaralni még soha nem voltunk...

Három gyerek után segélyt se kapok, mert nem volt már erőm összeszedni az igazolásokat, hivatalokat járni... azt mondták, hogy nem elég barna a bőröm. Csak azt sajnálom, hogy fölértesztettek. De ha már visszahoztak, megpróbálom továbbcsinálni. Kell járjak pszichiáterhez, hogy kiderítsék, hol csuklottam meg.

A lánya nézi, mint ha lenne benne valami részvét, de nem szól, csak hallgatja az anyját. Az anyja beszél helyette. Azt is ő mondja el, hogy a lánya azért hiányzott, mert a barátnője terhes lett, abortusza volt, és ő segített neki a talpra állásban.

Az anya még mindig mosolyog, s ez nagyon furcsa. Ennyi tragédiát mosolyogva előadni lehetetlen. Aztán rájövök, hogy ez a gyógyszer hatása. Az anyuka be van gyógyszerelve. Ezért ilyen nyugodt, mosolygós. Megbeszéljük, hogy elintézem a lánynak a kollégiumot, hátha a nyugodtabb körülmények segítenek, és akkor otthon is nem hat, hanem csak öt gyereket kell etetni. Nem sok, de ennyit meg tudok tenni.

A lány megígéri, hogy megpróbál visszarázódni az iskolai életbe, ahonnan azért kezdett hiányozni, mert nem volt német könyve, sorra kapta az egyeseket felszerelési hiány miatt. Az iskola visszafizette volna, de nem volt pénzük megvenni. Aztán ezen az úton már nem tudott visszafordulni. Hát így. Ennyi.

Egy-két telefont elintéztek. Átsétálunk a kollégiumba, ahol épp felszabadult egy hely. Kis, kopasz, ener-

gikus igazgató fogad. Leül, kikérdez. Jelzi: érzi ám, hogy a lány dohányzik, mert ő bárkin megérzi, mert ő sosem, és elég éles a szaglása, amit annak köszönhet, hogy ő sosem, de azt ott nem lehet, de majd meglátja, jó lesz neki. Fölveszi a lányt, beírja, odahívát egy fiatal nőt, hogy ő lesz a nevelője, mindjárt viszik is megmutatni, hogy melyik lesz a szobája, ki lesz a szobatársa, másnapról költözhet be. Tartja is a szavát. És jó lehetne. Minden jól alakulhatna. Viszik őket állandóan

színházba, múzeumba, sportversenyekre, kirándulni, de a lány nem jön ki a szobatársával, nem tud beilleszkedni. Nem tudja hova tenni, hogy annyit foglalkoznak vele, hogy szabályok szerint kell élnie. Este kilencig vissza kell érni bárhol. Egy idő után elege lesz a sok törődésből, és hazamegy a megszokott környezetbe. Az iskolából is újra kimaradozik.

A lány harmadszor elsős. Papíron, mert most sem jár be. Jön az új osztály-

főnöke, hogy az anyukának sikerült. Zavar a közöny, ahogy ezt közli, mintha egy csésze kávéról mondaná, hogy kiömlött. Vagy egy joghurtos pohárról, hogy kidobta, mert elrepedt.

Várok a könyvtárban, mert leszóltak a titkárságról, hogy jön a lány. Lassan nyitja az ajtót, mint az anyja egykor. Szépen gömbölyödik a hasa. A kilépőpapírját hozza aláíratni, hogy nincs könyvtári tartozása. Átiratkozik inkább estire, ott elnézőbbek, ha nem jár be. Tizenhét éves. Szép kismama lesz. Fiatal, felkészületlen. Eszembe jut: neki is el kell majd magyaráznia a gyerekének, hogy miért nincs neki nagymamája, egy ideig megy a mese, hogy felköltözött az égbe, onnan vigyáz rájuk, de aztán eljön a nap, amikor el kell mondania, hogy hat gyereket egyedül nevelni éjszakai munka mellett sok, és hogy nagymama elfáradt, kimerült, és aznap épp nem nyitotta rá az ajtót senki.



A hír